

Møte for lukkede dører, Stortinget 17. februar 1933

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 17. februar 1933 kl. 17.00.

President: Hornsrud.

Dagsorden:

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om godkjenning av overenskomst mellom Norge og Island angående de norske fiskeri-interesser ved Island og angående innførsel av saltet islandsk sauekjøtt i Norge (Innst. S. A.).

Efter forslag av presidenten besluttet enstemmig:

De i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer samt byråchef Tostrup og handelsråd Johannessen gis adgang til møtet.

Saken i sin almindelighet undergaves debatt.

Kleppe: Eg skynar vel det store verdet det hev å få ei avtala millom Noreg og Island um dei norske fiskeri-interessene ved Island. Eg er og merksam på dei vanskar det vil verta for dei norske fiskarane, um avtala ikkje skulde få godkjenning her i dag. Likevel kann eg ikkje halda meg frå å koma med motlegg mot kap. II i avtala um innførsle av salta islandsk sauekjøtt til Noreg. For med avtala slik ho no er utforma, vil dei distrikt her i landet som produserar sauekjøtt for sal, framleis koma til å lida mykje økonomisk.

Eg vil her gjera merksam på det store offer som produsentane av sauekjøtt laut gjeva, so lenge den fyrre avtala med Island var gjeldande. Det står um dette i fyrelegget, og det er ogso nemnt i tilrådingi på 1ste sida: I note av 11 februar 1932 har man fra norsk side meddelt den islandske regjering at overenskomsten mellom Norge og Island av 1924 således som den håndheves av de islandske myndigheter, måttet ansees for å være praktisk talt verdiløs for Norge, og at den norske Regjering derfor fant å burde opsi overenskomsten med et varsel av tre måneder, således at man fra norsk side efter utløpet av dette tidsrum ikkje lenger vilde føle sig bundet til å bibeholde den lave toll på islandsk sauekjøtt. Det er her sagt i greide ord at den fyrre avtala med Island i det store og heile var verdlaus for Noreg. Det var difor heilt rett, at den norske regjeringi sa upp avtala med Island; men dette burde vore gjort tidlegare. For ein kann ikkje segja, at det hev vore heilt rettvis framferd mot dei som produserar sauekjøtt: at ei verdlaus avtala i desse åri skulde haldast uppe med etter måten store byrder på det norske sauekjøttet.

Og etter den nye avtala skal tollavgifta for det islandske sauekjøttet verta 10 øre for kiloet i grunnsats - mot 15 øre etter den gamle avtala. Altso ein lågare grunnsats for toll på det islandske sauekjøttet etter den nye avtala. Eg er elles heilt merksam på, at den avgrensingi i innførsle av islandsk sauekjøtt her til landet, som den nye avtala ber bod um, er noko av eit ljospunkt. Det er sjølvsagt ein stor fyremun, at innførslemengdi 13 000 tunnor i 1932-33 minskar nedover til 6

000 tunnor i 1937-38 og seinare. Men dette veg på ingen måte upp dei tyngslone og vanskanane som produsentane av sauekjøt må bera. Eg vi soleis peika på at den største innførsle av islandsk sauekjøt skal falla i tidi 16 oktober til 31 desember. Dette er nett den same tidsbolken som det norske sauekjøtet heilt naturleg må få størst umsetnad. Det vilde ha vore god hjelp, um ein her hadde fenge ein noko høgare sesongtoll i denne tidsbolken 16 oktober - 31 desember. Eg kjenner ikkje til, um dette spørsmålet hev vore uppe under dryftingane av denne avtala. I minsto burde dette vore prøvd. Det hadde og vore ein stor fyremun, um innførsle av islandsk sauekjøt fyrst hadde teke til i slutten av november månad i staden for 16 oktober, - slik som nokre av medlemene av utanriks- og konstitusjonsnemndi hev peika på. Og er underskriv heilt deria von um, at det kunde vorte ei noko mindre innførslemengd av islandsk sauekjøt i det heile.

Når ei kjenner til kor lite lønsamt sauehaldet for tidi er, må ingen undrast over, at det kjem motlegg frå dei stader, der dei nye byrder vil verka serleg sterkt. Og slik alt ligg til i denne saki, er det liti von um umsetjing og nye dryftingar av avtala, sidan tilrådingi frå nemndi er samrøystes. So gjerne eg ynskjer ei avtala med Island um desse ting, er eg no nøydd til å røysta mot tilrådingi, som ligg fyre.

Holdø: Jeg må si at jeg personlig er meget godt fornøid med denne avtale som er truffet her med Island, og jeg tror den vil vekke almindelig tilfredshet utover distriktene blandt dem som er interessert i fiskeri, handel og eksport og alt som står i forbindelse med det. Vi har ganske store muligheter, som vi må ta vare på, når vi skal fortsette å ha handelsforbindelse med Island. Vi har jo nu mange ting som vi eksporterer dit, og vi har fremdeles mange andre ting som vi også kunde eksportere dit. Jeg tror at med et energisk arbeide fra alle hold har vi mange og store muligheter der borte. Det er vel kanskje ikke så godt å få en avtale helt slik som man vil ha den, men jeg vil ialfall peke på noen småtterier som jeg håper at Utenriksdepartementet eller administrasjonen i det hele vil ta op til drøftelse med Island og se om de ikke kunde få rettet. Det gjelder først artikkel 3, hvor det står opnevnt de steder hvor fiskerne skal ha lov til å tørre sine fiskeredskaper og omstue sin last osv. Der står nevnt Siglufjord og Akureyri. Der mener jeg det skulde stått Øyfjord i steden for Akureyri, og likeledes må vi få inn Raufarhavn. Raufarhavn er nemlig den ene av de havner på Island hvor der ligger en norsk sildoljefabrikk, og det er en kjensgjerning at det er flere av de norske fiskefartøier som må dit for å levere sin fangst. Hvis man skal fortolke denne overenskomst efter bokstaven, vil man komme op i de vanskeligheter at man ikke kan få tørret sine fiskeredskaper der og omstuet sin last. Det samme går igjen også i artikkel 4, der står det også Siglufjord og Akureyri. Der mener jeg at det samme skulde komme inn.

Så er det artikkel 5. Der er der nevnt flere havner på Island hvor fiskerne har lov til å fylle vann; men det er en meget viktig havn som ikke er nevnt, nemlig Nordfjord, hvor de norske torskefiskere ofte er både for å avsette sin fangst og

for å fylle vann, så jeg mener at man skulde se å få inn Nordfjord. Ellers har ikke jeg så meget å bemerke til denne avtalen. Det var jo flere ting man kunde ønsket å få med; men det er vel ikke så lett sak. Jeg er bare bange for at avtalen er så pass i vår favør at vi vel neppe kan regne med å få Island til å stå ved den i lengden.

Kverneland: I den stoda saka no er komen - me veit at forhandlarane på bae sidor samrøystes har tilrådt avtalen, og det har kome samrøystig tilråding frå nemnda her i Stortinget - i den stoda saka no er komen nyttar det sjølvsagt ikkje å taka upp nokon argumentasjon. Um ein liten augneblink vil avtalen verta vedteken av Noregs Storting.

Eg meiner at denne avtalen i visse punkt burde ha fått ei anna form enn han har fått. Eg er merksam på at i visse måtar er det ein fyremun med avtalen ogso for sauehaldarane; men, som hr. Kleppe sa, ein skal ikkje dylja at den nye avtalen og på visse måtar er eit sterkt attersteg samanlikna med den gamle. Soleis er grunntollen no 15 øyre, men for framtida skal han verta 10 øyre.

Men som sagt, eg bryr meg verkeleg ikkje um å argumentera her; eg vil berre kort ha sagt at eg godtek det meste av det som er sagt av min fylkeskollega, hr. Kleppe, og eg konkluderer på same måten som han: eg røystar imot denne avtalen.

Reimers: Vi kjenner grunnlaget for Islandsoverenskomsten av 1924, og at sauekjøttollen da blev nedsatt fra 25 øre til 15 øre pr. kg. Det var broderhånden som raketes ut fra vår side mot frendefolket. Denne noe sentimentale frendefølelse kan jo selvfølgelig være bra nok, særlig ved festlige anledninger; men den har vist sig å være noe slitt i kantene og lite skikket i det praktiske liv. Den norske fisker og den norske sauekjøttprodusent sitter hårdt i det, og de har ikke råd til å gi noe, når de ikke får noe til gjengjeld. I dette tilfelle er forholdet at sauekjøttprodusentene her i landet må slå lag med sin landsmann, den norske fisker, og hjelpe ham, skjønt han sårt kunde trenge hjelp selv. Det er ikke noe nytt, dette, at det er bonden som skal betale for hjelpen til andre; men skal det først skje, er ialfall ingen nærmere til å få hjelpen enn fiskeren, som på sitt vis er av den samme type av slitere som sauebønder flest. Vår norske saueavl har øket sterkt i de senere år, dels på grunn av den smule ulltoll vi fikk, og dels fordi vi fikk lært oss til en mere rasjonell vinterforing og litt mere system i utnyttelsen av våre beiter, og dels av andre grunner som jeg ikke her skal komme inn på. I høstmånedene, fra august til op under jul, slakter vi, og da eter det norske folk fårrikål både til helg og yrke. Særlig er Oslo sterkt fårrikåletende og er vårt hovedmarked. Det er da en årlig tilbakevendende foreteelse at kjøttprisen på denne tid går ned til et lavmål, som til dels kan ligge betydelig under produksjonsprisen og skaffer de stakkars produsenter liten glede. At ikke prisen går tilsvarende ned for konsumentene i Oslo, er en annen sak, som jeg ikke her skal komme inn på. Under disse forhold er det lett å forstå at en kontingent på 13 000 tønner Islandskjøtt vil trykke prisen, når denne store kontingent kastes inn på markedet nettop i høstmånedene, eller

- som det heter i innstillingen på side 2 og 3: "Det vil være et stort offer for norsk, særlig vestlandsk, jordbruk." I proposisjonen på side 4, artikkel 14, 15 og 16, har vi fått de nærmere bestemmelser i overenskomsten mellom Island og Norge, kjøttet vedkommende, og vi får der vite hvad tollsatsen foreslåes til, importkvantumet, tiden for denne import og overenskomstens varighet. Det første jeg hefter mig ved, er ikke om grunnsatsen blir 10 eller 15 øre, eftersom jeg mener at dette ikke har så stor innflytelse på markedsprisen i detalj. Kvantumet derimot, 13 000 tønner, synes mig uhyggelig stort, og min eneste trøst overfor dette kvantum er, at det skal senkes med 1 000 tønner pr. år inntil vi kommer ned til 6 000 tønner høsten 1936 til vinteren 1937, og den kontingent skal vi da beholde til evig tid, ser det ut til. Det er hårdt å gå på for en sauebonde med en middels vestlandsgård, hvor saueholdet er hovedinntekten. Men så går jeg også ut fra - og det vil jeg sett fingeren på og en tykk strek under - at det ikke senere blir noen slinger i valsen, slik at våre frender der "ytterst mot norden" ikke, når det er gått et par år, kommer og ber om og får stopp i kontingentreduksjonen.

Så har vi denne bestemmelse om at vi skal slippe å ta importen inn over oss i månedene juli til midt i oktober, og det er jo vel og bra nok på sitt vis. Men ganske anderledes tilfredsstillende vilde det ha vært om vi kunde fått tøiet tiden til op under jul eller i ethvert fall til utgangen av november måned og heller gitt juli måned fri. Man vil innvende herimot at det er dog i den hårdeste sesong september-oktober at det gjelder mest for oss, for da kommer tyngden av slaktedyrene fra fjellbeitene, og da foregår den største nedslaktning. Det er sant nok; men vi vet alle at den nuværende tilstand på vårt kjøttmarked om høsten er helt uholdbar, og at vi må søke ved alle midler å få en ordening hvorefter markedet får en jevnere tilførsel, så prisen kan holdes oppe så noenlunde, og ikke disse for produsentene så sterkt ødeleggende fluktuasjoner i prisen. Der skal vi og må vi få en ordening, og da trenger vi hårdt tiden før jul til utjevning av markedstilførselen. - Vi kan selvfølgelig også som er foreløbig ønskemål sette op en skarpere klassifisering av markedskjøttet vårt og en større prisforskjell enn nu mellom det beste og det simpleste kjøtt. Vi kan lære oss til å la magert kjøtt gå i saltetønner i konkurranse med det islandske såkalte "dilkekjøtt". Hr. president, jeg hører til den fraksjon i komiteen som tar visse forbehold og som viser at denne avtale ikke smaker mig. Men jeg tør ikke som mine kolleger i fylket, herrene Kleppe og Kverneland, ta den fulle konsekvens av det resonnement. Jeg innser at der er så pass mange og viktige grunner også for at denne avtale kommer i stand som den nu er, at jeg ikke vil ta ansvaret for å stemme mot den.

Presidenten: Der er ennu inntegnet 7 talere, og presidenten foreslår at taletiden for dem som herefter tegner sig, settes til inntil 2 minutter.

Votering:

Presidentens forslag bifaltes enstemmig.

Kårbø: Når ein samanliknar avtalen av 1924 med den avtalen som er lagd fram for Stortinget i dag, vil venteleg alle finna at i den avtalen somer lagd fram i dag, er det store fyremuner for norsk næringsverksemd, fyremuner som har stort verde for fiskarnæringa. Det er serleg tri punkt eller artiklar i denne avtalen som eg vil understreka som sers viktige. Det er artikkel II um at dei norske fiskefarty skal få rett til å selja sild til sildoljefabrikkane på Island. Det er truleg litt vanskeleg å skyna for alle som er her kva det har å segja, men for fiskarnæringa vil det visseleg vera ein stor fyremun. Det neste er at etter avtalen skal me få lov til å turka og vøla reidskapen vår i tvo hamner, Siglufjord og Akureyri. Dette er og svært viktig. Og den tridje fyresegna som eg vil understreka er den, at ein berre skal betala innklareringsavgift og fyravgift ein gong, det vil segja fyrste gongen fartyet kjem til hamna frå utlandet, - dersom skipet ikkje har vore tilbake i millomtida, då må det sjølvsgagt betala på nytt. Serleg desse tri punkt meiner eg har so mykje å segja at berre dei burde vera nok til å godkjenna denne avtalen.

Eg vil ikkje segja so serleg mykje um spursmålet. Tilrådinga er so pass sterk at det ikkje er nokon grunn til å gå inn på det som er sagt frå Rogalands-representantane; men eg vil likevel ha sagt til dei, at den anke som dei kom med, må vera noko overdriven. Ser ein på innførsla fyrr, vil ein finna at innførsla av salta islandskjøt i 1919 var uppe i 36 396 tunnor. Ved denne avtalen vil innførsla verta redusert til 11 500 tunnor for 1933/34 og heilt ned til 6 000 tunnor for 1937/38. Det at kvantumet minkar so sterkt vil truleg meir enn vega upp det tollnedslaget på 5 øyre som millom anna er kravt her. Eg vil kort segja, at når ein elles ser på stoda, på samhandelen millom Norig og Island - ein finn det i tiltrådinga - ser ein at Norig har ei svært stor interesse av samhandelen, me har no eit overskot der på over 1 million kronor um året, og dessutan har me ei upptent fraktforteneste på over 4 millionar kronor um året. Når ein tek dette med, når ein elles ser på at den norske fangstverksemd på Island ligg på tverke for dei islandske interessor, og at me er leie konkurrentar for islendingane, og når ein so ser på avtalen, meiner eg ein har all grunn til å godkjenna denne avtalen. Og ikkje berre det; men det er all grunn til å vera takksam mot dei menn som har makta å skaffa fram eit slikt resultat som det som her ligg fyre. Det er mi meining, og eg trur at eg på vegner av mitt distrikt og av fiskarane i mitt distrikt har lov til å bera fram ein takk til alle dei som har makta å få i stand ein avtale som den som er lagt fram for oss i dag. - Eg vil soleis rå til at avtalen vert vedteken.

Alvestad: Denne avtale betegner jo i forhold til den Rye Homlboeske såkalte Islands-avtale en så betydelig forbedring, at jeg ikke trodde det skulde bli noe ordskifte om denne sak her idag. Foruten de ting som den tidligere taler, hr. Kårbø, nevnte, vil jeg særlig sette fingeren på den adgang som efter avtalen her er sikret de norske sildefiskere til å kunne selge i land på Island til saltning et kvantum av inntil 500 og 700 tønner pr. skib for henholdsvis drivgarns- og

snurpenotfartøier, og dessuten skal, som det heter i artikkel 10, opankring utenfor legal islandsk havn norske fiskefartøier ikke avkreves avgifter, såfremt skibet ikke har forbindelse med land. Dette er jo av de ting som har vært av de sterkeste irritasjonsmomenter mellom de norske sildefiskere og islendingene. I det hele tatt vil enhver som studerer og ser på disse ting uhildet, måtte innrømme at denne avtale betegner et så stort fremskritt, at de betenkeligheter som jeg vel forstår kan gjøre sig gjeldende fra landbrukshold, ikke bør komme altfor sterkt frem her. Vi må huske på at her er det i grunnen en avviklingslinje som er valgt overfor innførselen av islandsk sauekjøtt og den tollnedsettelse islendingene skal ha. Den innrømmelse vi har gjort overfor islandsk kjøtt, er riktignok at grunnsatsen skal bli 5 øre mindre enn den var før, men vi har jo nu, - og vi får vel dessverre også i lang tid drages med - uforholdsmessig høie tolltillegg, og dessuten bør man erindre at tollnedslaget er begrenset til et kvantum av høist 13 000 tønner, og så avvikles litt etter litt det kvantum som det blir tale om og går nedover, slik at det i 1936/37 kommer ned til 6 000 tønner. Når man så erindrer at gjennomsnittsinførselen de siste fem år av islandsk sauekjøtt har vært over 17 000 tønner og enkelte år endog 36 000 tønner, så blir der jo dessuten betydelige kvanta ut over det her nevnte som man må betale - ikke bare ti øre i toll for, men 25 øre, som er den nuværende tollsats for saltet kjøtt, såvidt jeg erindrer, og da kan det vel stort sett sies at i forhold til den forrige grunnsats på 15 øre er også denne 10 øres grunnsats med det begrensede kvantum en absolutt fordel sett fra norsk side. - Jeg vil anbefale at man vedtar komiteens innstilling om denne avtale. Jeg tror at denne overenskomst er fullt akseptabel fra norsk side. Blir den akseptert fra Islands side, så tror jeg at det bare er en fordel for vårt land.

Anderssen-Rysst: Efter de falne uttalelser fra forskjellig hold kunde jeg kanskje la være å uttale noe her; men det var en bemerkning fra hr. Kleppe som jeg gjerne vilde feste oppmerksomheten ved. Han sa at opsigelsen av denne avtale burde vært foretatt tidligere. Ja, Islandsspørsmålet har jo vært svært meget fremme i Stortinget i de siste år. Helt siden vi fikk avtalen av 1924, eller rettere sagt siden vi fikk den islandske fiskerilov av 1922, har spørsmålet om forholdet til Island vært meget fremme i diskusjonen. Før den tid var det altfor lite fremme. Hadde forholdet til Island hatt en større politisk interesse her i Norge på et tidligere tidspunkt, så kunde vi kanskje - efter min mening kunde vi sikkert - stått bedre enn vi gjør idag; men vel, det er så. Efter 1924-avtalen var der stadig misnøie her i Norge med den praksis som islendingene la for dagen like overfor våre fiskere. Den praksis av sin fiskerilov, den velvillige fortolkning av bestemmelsene som de hadde stillet i utsikt i avtalen, så vi ikke noe til når det kom til stykket. Derfor blev misnøien her hos oss større og større, og der blev efter initiativ fra Stortinget - jeg vil gjerne understreke det - gjort henvendelse til Island gjennom særlig opnevnte menn for å komme til en forståelse på de omtvistede punkter. Men det viste sig at det var meget vanskelig å få disse tvistigheter løst på en

tilfredsstillende måte for oss - eller la mig heller si det sådan som det faktisk var: islendingene var såvidt steilt avvisende overfor våre forsøk i så henseende at det ikke lyktes oss å få noen forandringer, tross vi hadde en ypperlig skikket forhandler derborte i 1927, det var under ministeriet Lykke, nemlig handelsråd Johannessen, og tross det da blev stillet i utsikt visse forbedringer, gjorde ikke islendingene noe da det kom til stykket. Og hvorfor? Fordi islendingene på det tidspunkt visstnok helst så at motsetningene mellom Island og Norge blev tilspisset. Der var da en sterk stemning mot oss på Island, en stemning som vi her i Norge har hatt vanskelig for å forstå, men som allikevel var der. Jeg tror, at hvis de norske myndigheter på det tidspunkt hadde gått til opsigelse av avtalen, hadde gått til å legge toll på sauekjøttet, som vi gjorde det i juli måned ifjor, kunde det blitt et stort norsk nederlag. Det var forskjellige omstendigheter nu som medførte - jeg tror det er riktig å si det så - at det psykologiske øieblikk var inne til å få en ordning med Island. Island var nu i den stilling at det hadde større interesse av å få en avtale med Norge enn det har hatt i de år som lå foran, og når da den norske regjering nytter høvet, synes jeg ikke man skal laste regjeringen for det. Regjeringen kan være meget å laste på forskjellige punkter; men her synes jeg ikke man skal laste den; for det var riktig det den gjorde.

Jeg tror det kan komme til å vise sig at det blir på Island de store vanskeligheter blir med hensyn til å bringe denne avtalen i havn. Jeg har grunn til å tro det. Man mener derborte på forskjellig hold, at den islandske regjering er gått for langt med hensyn til innrømmelser like overfor Norge. I et brev som jeg fikk for en tid siden, heter det at man hevder at islendingene har gitt op hele Nord-Island til nordmennene. Det er naturligvis stor overdrivelse i agitasjonen, men efter mitt inntrykk må vi heller regne med følelsen av en begrunnet misnøie med denne avtale på Island, enn vi skulde ha grunn til å gjøre det her. - Den ærede representant Holdø var inne på dette. Han sa at han trodde ikke vi får beholde denne avtale så lenge, han trodde islendingene vil bli misfornøiet med den, og det tror jeg nok efter opplysninger jeg har fått fra Island i det siste, kan komme til å vise sig å være riktig også. Og misnøien kommer antageligvis til å knytte sig særlig til det punkt i avtalen som hr. Kleppe kritiserer og som gjør at hr. Kleppe ikke vil stemme for avtalen. Det er kontingenteringen i det hele man vil være misfornøiet med. Det er vel mulig - jeg tror forresten også personlig det - at det kan vise sig at det vil bli noe vanskelig for islendingene å praktisere denne kontingent og gjennomføre bestemmelsene her. - Dessuten er der denne forskyvning, at eksporten fra Island ikke skal begynne før en bestemt dato, som det er fastsatt her i avtalen. Det var efter norsk initiativ at denne sterke regulering nedad og sesongvis blev tatt op, og jeg behøver ikke å si at det møtte en meget sterk motstand fra Islands side - en motstand som man nok vil få merke fremtidig også. Det som altså skulde være en fordel for våre saueprodusenter, en fordel for Norge, fremkommet efter norsk initiativ, efter norske anstrengelser under forhandlingene, det fremholder man nu som et argument mot

avtalen. Ja, jeg vil nødig såre hr. Kleppe; men jeg vil si at jeg synes opriktig talt da at man ser nokså smått på det.

For det som det i virkeligheten her gjelder, er naturligvis hele det kommersielle forhold mellom Island og Norge. Man kan si at denne handel med Island betyr ikke så meget for Norge. Det gjør den naturligvis heller ikke, når man vurderer dens verd sådan i vår samlede statistikk. Men hvis man tenker på den betydning den har for de enkelte firmaer som deltar i denne eksport, så tror jeg man vil komme til å vurdere det anderledes. Og så er det en ting til som jeg gjerne vil ha sagt, og det er at dette lille øyriket derute i havet er en stat i en veldig økonomisk utvikling. Et kommersielt samband, et godt kommersielt, et godt politisk forhold med Island vil komme til å få større og større betydning etterhvert. Når vi tenker på at Island i 1895 hadde en samlet innførsel på 5 millioner, og at den har vært oppe i 60-70 millioner - nu er den jo gått tilbake i de siste år igjen - og en eksport som overstiger disse tall, og at Norges andel i Islands import nu er adskillig større enn den samlede islandske innførsel i 1895, så gir det også et visst perspektiv for den videre utvikling. Det er vår nabostat. Vi har interesse av å utvikle vår handelsforbindelse med Island, og vi har interesse av å utvikle forståelsen mellom Island og Norge. Vi møter islendingene nu som konkurrenter på det ene marked etter det annet - med en viss overraskelse for oss, fordi vi hadde ikke ventet å møte dem som så gode konkurrenter som de er. Det skyldes at islendingene er en overmåte dyktig nasjon, som arbeider målbevisst på de forskjellige områder. Og det skyldes at vi nok har undervurdert dem, vi har i adskillig grad undervurdert islendingene. Den sannhetens erkjennelse får vi gå til. Derfor, når vi tenker på alle disse ting, så har det stor betydning for oss å komme i et godt og tillitsfullt forhold til Island. Det kan bety også den ting, at et viktig spørsmål, som denne forsamling har beskjeftiget sig nokså meget med av og til, nemlig klippfiskspørsmålet, kan komme i en gunstigere atmosfære for løsning. Man kan ikke intonere en løsning av klippfiskspørsmålet med en tollkrig med Island, men man kan kanskje få en løsning ved å utbygge forståelsen mellom landene, gjøre det klart hvilke fellesinteresser vi har, vise hvordan vi gjennom et samarbeide kan tjene begge land og begge lands fiskere. Skulde jeg tale om den betydning som den foreliggende avtale, som Stortinget nu behandler, har eller kunde få, så er det min opfatning, at den største betydning ligger i de perspektiver for samarbeide og forståelse som den inneholder. Jeg tror at islendingene i stor utstrekning har misforstått oss, og at vi har misforstått islendingene. Men jeg tror også at der etterhånden er blitt forutsetninger for en annen mentalitet i begge land, siktede på en utbygning av et godt og fruktbringende samarbeide også på det økonomiske område. Ser man alt dette i sammenheng, synes jeg at man ikke bør hefte sig for sterkt ved, at ikke alle speisalinteresser fra norsk side er blitt tilgodesett i den størst mulige målestokk. Man må se avtalen under ett, på den brede basis som foreligger, også for utbygning i forholdet mellom de to land, og da tror jeg nok - da håper jeg i ethvert fall, at denne avtale, som så å si danner et slutt punkt for den strid som vi har holdt gående

gjennem nokså lang tid, skal vise sig å være gavnlig og fruktbringende.

Den ærede representant, hr. Holdø kom med en del bemerkninger angående de enkelte artikler. Han mente at Øyfjord burde vært tatt med blandt de havner, hvor man kunde ligge og tørre og efterse sine redskaper osv. Ja, der var jo forholdet det, at det var fiskerimyndighetene som blev spurt om, hvilke havner man skulde prøve å få åpnet på denne måte, og det som da blev nevnt for regjeringen - jeg tror jeg kan si det - og spesielt til forhandlerne, det var nettop disse 2 byer: Akureyri og Siglufjord. Hr. Holdø har ikke fremsatt noe forslag om, at man skulde søke å få utbygget denne bestemmelse ved å få Øyfjord med, men det er jo en ting som regjeringen kan være opmerksom på. Vi fikk det vi forlangte. Det er vel ikke utelukket, hvis der kommer vedvarende til å bestå et godt forhold mellem nasjonene på grunn av denne avtale, at man kanskje kunde få jenknet på dette. Den samme bemerkning gjelder hans uttalelse om Raufarhavn, så jeg skal ikke gå nærmere inn på det. - Med hensyn til de i artikkel 5 opregnede steder for vannfylling så fikk vi igjennem det vi ønsker der, efterat der forelå uttalelse fra de spesielt sakkyndige på området. Vi fikk forresten et telegram fra de interesserte organisasjonene i Ålesund om hvilke havner vi skulde søke å få igjennem for vannfylling, og alle de steder vi tok op, fikk vi også inn i avtalen. Men også der er det anledning til, skulde jeg tro da, å få supplert bestemmelsen, hvis det skulde ønskes fra norsk side. - Jeg skal innskrenke mig til disse bemerkninger.

Presidenten: Presidenten vil henstille til talerne å fatte sig noe mere i korthet.

Vinje: Jeg vil anbefale overenskomsten vedtatt. Den foreliggende overenskomst gir våre sildefiskere betydelige fordeler, når den sammenholdes med den avtale vi hadde før. Det er helt naturlig at der også fra norsk side må vises imøtekommenhet for å opnå disse fordeler. Jeg kan være enig i, at den imøtekommenhet som er utvist fra norsk side, ikke er ubetydelig, men på den annen side mener jeg at de fordeler som er vunnet, er så store at ofrene fra norsk side er vel forsvarlige. Det er på alle måter nødvendig og ønskelig å få en avtale med Island, og det har betydning også utenfor våre fiskerier. Jeg vil anbefale at overenskomsten vedtas, og jeg vil stemme for at så skjer.

Hambro: Det er overflødig å si mange ord. Alle de som har fulgt saken og har kjennskap til den er på det rene med at avtalen er en vesentlig forbedring fra det man har. Den eneste betenkelighet ved den er i virkeligheten at den er så god for Norge at det vil være meget vanskelig å få den igjennem på Island, hvilket der også foreligger forskjellige indikasjoner om. Derfor setter jeg - jeg hadde nær sagt: som forhandler, skjønt jeg ikke har hatt med disse forhandlinger å gjøre - megen pris på innleggene fra hr. Kleppe og hr. Kverneland. Jeg tror det vil gavne saken meget hvis der blir sendt ut en notis fra dette møte, hvori der står at det fremlagte utkast vakte en timelang debatt og blev møtt med en rekke skarpe innvendinger,

likesom der kom ønske om forandring. Jeg tror det er den eneste måte hvorpå man kan påvirke den islandske opinion til gagn for en avtale som i den grad uthuler Islands gamle traktatmessige rettigheter i Norge som utkastet gjør.

Holdø: Jeg nevnte de artikler hr. Anderssen-Rysst omtalte isted da jeg hadde ordet, men kanskje jeg ikke gjorde det tydelig nok. Siden jeg har uttalt ønske om at Raufarhavn skulde være med, plikter jeg å opplyse at Raufarhavn er en av de plasser på Island hvor det ligger en norsk sildoljefabrikk. Den annen ligger i Øyfjord, i Krossanes. Det er disse to sildoljefabrikker det er tale om. Derfor mente jeg Raufarhavn burde komme med. Jeg vil derfor fremsette følgende forslag: "Det henstilles til regjeringen å søke utvirket at de i art. 3 og 4 nevnte havner også må omfatte Raufarhavn. Likeså at i art. 5 bør Nordfjord komme med."

Jeg vil få lov til å si til regjeringen at jeg på ingen måte vil at den skal sette denne avtale i fare ved å komme med dette som noe nytt, men hvis det er mulig, vil jeg gjerne at det skal komme med.

Handberg (komiteens ordfører): Efter den greie utredning som en av våre forhandlere med Island, hr. Anderssen-Rysst, har gitt her, skal jeg ikke si mange ord. Jeg er en av dem som i innstillingen har gitt uttrykk for at jeg kunde ønsket at innførselskontingenten for islandsk sauekjøtt hadde vært noe mindre, og at importen her hadde begynt senere. Men jeg har allikevel funnet at overenskomsten byr på sådanne store fordeler at jeg har funnet å ville slutte mig til innstillingen. Når det gjelder importen av sauekjøtt fra Island, skal vi ta i betraktning at 40 pct. av den islandske befolkning er knyttet til jordbruket, og sauekjøtt er den viktigste utførselsartikkel fra landbruket på Island. Man må jo regne med, at når det er to forhandlere, kan ikke den ene forhandler få frem alt, der må tas hensyn til begge sider. Jeg mener at overenskomsten særlig for vår fiskerbefolkning har meget stor betydning, derved at vi får ha sildoljefabrikker på Island og kan skaffe råstoff til dem med meget mere som er nevnt i dokumentene. Man skal også legge merke til handelsbalansen. Den viser jo, at mens vi rundt regnet hadde en innførsel fra Island til en verdi av kr. 4 688 000,00 i 1929 og i 1930 kr. 4 626 000,00, så har vi hatt en utførsel dit, sammen med den fortjeneste vi har hatt på fraktfarten, til en verdi av kr. 10 890 000,00 i 1929, og i 1930 hadde den også en verdi av over 10,5 millioner kroner, så handelsbalansen er jo overmåte gunstig for vårt land. Det er gitt uttrykk for at innførselen av sauekjøtt skulde begynne noe senere. Det viser sig av statistikken at den største innførsel er i november måned, det er da den er av stor betydning. - Jeg finner i det hele at innstillingen byr på slike fordeler, både når man ser hen til handelsbalansen og ser hen til våre fiskerier, og derved at vi får kvantumet innført sauekjøtt så betydelig redusert, at jeg vil anbefale innstillingen vedtatt.

Presidenten: De efterfølgende talere har inntil 2 minutter.

Kalve: Jeg vil begynne omtrent med det som hr. Alvestad sluttet med. Han sa bl.a. at han trodde, at hvis islendingene godtok denne overenskomst, kunde visstnok vi med god samvittighet og så å si med glede vedta den. Det er absolutt min mening også. Det var omtrent de ord som hr. Hambro også brukte, og som sagt, av den grunn er det visst ikke stort å betenke sig på ved å inngå på den avtale. Når man står her og snakker bare om sild og sauekjøtt, forekommer det mig at man er noe for ensidig innstillet. Det er visselig mange andre store interesser som knytter sig til handelsforbindelsen med Island og som det kunde være verd å nevne her i denne forbindelse, men jeg skal ikke gjøre det. De som har anledning til å se de skib som trafikerer Island, og den innlastning som foregår, vil ha et innblikk i hvad vår handelsforbindelse med Island betyr. Bare med den begrunnelse vil jeg få lov til å anbefale denne avtale vedtatt.

Anders Nasset: Jeg vil anbefale innstillingen på det beste.

Anderssen-Rysst: I anledning av hr. Holdøs henstilling om å få medtatt Raufarhavn, vil jeg gi den opplysning, at forhandlerne var opmerksom på dette forhold med Raufarhavn; men det blev oplyst at sildoljefabrikken der ikke var i drift lenger. Nu hører jeg at fabrikken skal være overtatt av et firma i Bergen, og at man kan gå ut fra at der vil bli drift fremtidig. Forsåvidt skulde det være en viss interesse fra Norges side i å få også Raufarhavn med ved siden av Akureyri og Siglufjord; men jeg vil fraråde at man tar noe initiativ i den retning akkurat på det nuværende tidspunkt. Jeg tror det er riktig at Stortinget ikke for tiden retter noen henstilling til regjeringen om dette, idet jeg går ut fra at regjeringen er opmerksom på ønskeligheten av - hvis der blir drift i Raufarhavn, og det kan vi altså gå ut fra at det blir herefter i noen tid ialfall - å få Raufarhavn med i avtalen ved etterfølgende drøftelser, altså ikke i drøftelser på det nuværende tidspunkt, som kanskje kan bringe nye vanskeligheter, men senere når avtalen er i orden fra begge lands sider. Jeg vil derfor tillate mig å henstille til hr. Holdø å ta sitt forslag om en henstilling tilbake, så ikke Stortinget voterer over dette idag. Jeg går ut fra at han kan akseptere det, da også han vet, tror jeg, at regjeringen er opmerksom på saken.

Presidenten: Presidenten vil også henstille til hr. Holdø å ta sitt forslag tilbake.

Holdø: Jeg har ikke tenkt å ville skade avtalen på noen som helst måte. Hvis det skulde bli resultatet av mitt forslag om en henstilling, skal jeg gjerne trekke det tilbake.

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget godkjenner en 17 september 1932 undertegnet overenskomst mellom Norge og Island angående de norske fiskeri-interesser ved Island og angående innførsel av saltet islandsk sauekjøtt til Norge.

Møte for lukkede dører, Stortinget 17. februar 1933

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes mot 8 stemmer.

Presidenten: Presidenten vil etter konferanse med sakens ordfører foreslå følgende: Det overlates til Utenriksdepartementet å bestemme såvel tidspunktet for overenskomstens offentliggjørelse som innholdet av en foreløbig meddelelse til pressen. - Det ansees for vedtatt.

Protokollen blev derefter oplest uten å foranledige noen bemerkning.

Møtet hevet kl. 18.00.